

روان‌شناسی زبان

(با تأکید بر زبان فارسی)

دکتر حسین ناسم پور مقدم

(عضو هیات علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی)

نشر

سرشناسه	: قاسم پور، حسین، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: روان‌شناسی زبان (با تأکید بر زبان فارسی) / حسین قاسمی‌پور مقدم .
مشخصات نشر	: تهران : دل نگار، ۱۳۹۶ .
مشخصات ظاهری	: ۲۳۷ ص: جدول .
فروست	: مجموعه کتاب‌های فارسی آموزی؛ ۲.
شابک	: 978-600-99707-0-4
وضعیت فهرست نویسی	: فنی
یادداشت	: واژه‌نامه .
موضوع	: زبان -- روان‌شناسی
موضوع -ع	: Psycholinguistics
رده بندی کنگره	: ۴۳۹۶ / ق۲۴۴ / ۳۳۷
رده بندی دیویی	: ۴۰۱/۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۴۲۵۴۵

نام سرد روان‌شناسی زبان

(با تأکید بر زبان فارسی)

تألیف: دکتر حسین قاسمی‌پور مقدم

ناشر: انتشارات دل نگار

ویراستار: زهرا بهره‌بر

چاپخانه: چاپ و صحافی پاسارگاد

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

طراحی و اجرا: اصغر نیک دست

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۷۰۷-۰-۴

آدرس: تهران - بلوار اشرفی اصفهانی - پایین تر از تیراژه - خیابان امام حسین

تلفن: ۴۶۰۴۳۶۰۲

پلاک ۹ واحد ۵

delnegarpub95@gmail.com

فهرست مطالب

.....	مقدمه	
۱۱	فصل اول: قلمرو روانشناسی زبان	
۱۴	تعریف روانشناسی زبان	
۱۹	تاریخچه علم روانشناسی زبان	
۲۶	موضوعات قابل بررسی در روانشناسی زبان	
.....	زبان‌شناسی و تاریخچه آن	
.....	مکاتب زبان‌شناسی	
۳۵	فصل دوم: مبانی زیست‌شناسی زبان فارسی	
۳۵	برنامه‌ریزی زبان	
۳۶	زبان و مغز	
۴۵	نظام عصبی زبان	
۴۹	فصل سوم: مبانی زبان شناختی زبان فارسی	
۵۰	تعریف زبان	
۵۴	مهارت‌های زبانی	
۵۹	کارکردهای زبان	
۶۱	ویژگی‌های زبان	
۶۳	زبان و گفتار	
۶۴	زبان و خط	
۶۴	خاستگاه زبان	
۶۶	سطوح زبان فارسی	

۶۷	 سطح صرفی
۶۹	 سطح نحوی
۷۰	 سطح معنایی
۷۲	 سطح هنری
۷۳	 دستور زبان فارسی
۷۳	 ساخت آوایی
۸۳	 ساخت واژه
۹۵	 ساخت جمله
۱۰۷	 فصل چهارم: بانی روان شناختی زبان فارسی
۱۰۹	 فرضیه‌های شناخت زبان
۱۱۲	 چگونگی یادگیری زبان کودکان
۱۲۴	 مراحل فراگیری زبان
۱۳۶	 نظریه‌های یادگیری و رشد زبان
۱۳۸	 نظریه اسکینر
۱۴۰	 نظریه برونر
۱۴۸	 نظریه ویگوتسکی
۱۵۱	 نظریه پیاژه
۱۶۴	 نظریه آلبرت بندورا
۱۶۵	 نظریه چامسکی
۱۶۹	 نظریه لندبرگ
۱۷۱	 نظریه ورف
۱۷۱	 نظریه رونالدو
۱۷۲	 نظریه لوریا

نظریه اشترن ۱۷۳

فصل پنجم: اختلالات زبانی ۱۷۵

انواع اختلالات زبانی ۱۷۷

اختلالات درک زبان در سطح شنیدن ۱۷۸

اختلال درک زبان در سطح خواندن ۱۸۲

اختلالات توان زبان در سطح گفتن ۱۹۰

شیوه‌های اصلاح و درمان لکنت زبان: ۲۰۱

اختلالات زبانی مرتبط به دوره رشد ۲۰۸

اختلالات زبانی جنسی ۲۱۲

اختلالات تولید زبان در سطح نوشتن ۲۱۷

فصل ششم: دو زبانی ۲۲۰

اهداف برنامه زبان آموزی در مناطق دو زبانه ۲۲۴

مبانی نظری زبان آموزی در مناطق دو زبانه ۲۲۵

مبانی عمل زبان آموزی در مناطق دو زبانه ۲۲۸

تحولات زبانی در دو زبانی ۲۲۹

تحول واژه ای ۲۲۹

تحول نحوی ۲۳۰

تحول مفهومی ۲۳۳

منابع ۲۳۶

پیشگفتار

زبان پدیده‌ای فردی، اجتماعی است که زندگی انسان را احاطه کرده است. از آنجا که فرد با زبان می‌اندیشد و خواسته‌های خود را به دیگران انتقال می‌دهد، ضرورت دارد نقش زبان در جهان را با دانه‌ی یادگیری مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد. روان‌شناسی زبان از جمله حوزه‌های بین‌رشته‌ای در علوم انسانی است که به ما کمک می‌کند تا دانش آگاهی خود را از زبان، چگونگی یادگیری آن افزایش دهیم. چنانچه از نام آن بر می‌آید، روان‌شناسی زبان، رشتی است که روان‌شناسی و زبان‌شناسی را به هم مربوط می‌کند.

روان‌شناسی زبان، رشتی است علمی که روان‌شناسی، زبان‌شناسی و علوم تربیتی را با یکدیگر پیوند می‌دهد. وقتی که کاربرد روان‌شناسی زبان مطرح باشد؛ موضوع علوم تربیتی است، هنگامی که ویژگی‌های روانی زبان در رابطه با مغز و رشد شناختی و ارتباط انسانی مورد توجه باشد، مسئله روان‌شناسی است و وقتی که جنبه‌های ساختمانی، علامتی، گفتاری و نوشتاری آن تاکید شود، موضوع زبان‌شناسی است. توجه به روان‌شناسی زبان بیشتر از این جهت است که زبان یکی از فعالیت‌های اساسی ذهن آدمی است و یک وسیله فوق‌العاده مهم ارتباطی برای انسان و رشد اوست.

امروزه در نظام‌های آموزشی مطالعه درباره یادگیری زبان بقدری اهمیت پیدا کرده است که در رشته‌هایی همچون آموزش ابتدایی، دانشجویان این موضوع را به عنوان

واحد درسی دانشگاهی می خوانند. آنها در این واحد درسی با ماهیت زبان فارسی، مبانی یادگیری زبان، سطوح زبانی و مشکلات آموزش زبان آشنا می شوند تا از این رهگذر بتوانند اطلاعات لازم را برای تدریس مهارت های زبانی فارسی کسب کنند. این کتاب از ۶ فصل تشکیل شده است. در فصل اول رشته روان شناسی زبان، تاریخچه و قلمروهای روانشناسی زبان بررسی می شود. در فصل دوم مبانی زیست شناختی زبان با توجه به دستگاه عصبی و مغز مورد بررسی و تحلیل قرار می گیرد. فصل سوم با عنوان مبانی زبان شناختی به سطوح آوایی، صرفی و نحوی یا دستور زبان فارسی می پردازد. فصل چهارم شما می توانید اطلاعاتی درباره نظریه های مطرح در حوزه روانشناسی زبان بدست آورید. با توجه به مبانی زیست شناختی، زبان شناختی و روان شناختی، فصل پنجم مطالبی درباره اختلالات زبانی مطرح شده است. در نهایت در فصل ششم موضوع دوزبانگی و مسائل مربوط به آن مطرح شده است.

در تالیف و تدوین این اثر از علوم مختلفی مانند زبان شناسی، روان شناسی و علوم تربیتی بهره گرفته شده است. از آنجا که منابع موجود در این زمینه بیشتر به زبان انگلیسی یا ترجمه ای است و مصادیق مطرح شده مربوط به زبان های غیر فارسی است، نگارنده سعی کرده است تا با استفاده از منابع علمی انگلیسی و فارسی، مطالب و موضوعات منطبق با نیازها و سرفصل های واحد درسی روان شناسی زبان را بیاورد تا برای جامعه دانشگاهی و دانشجویان مورد استفاده قرار بگیرد. از کلیه کسانی که به شیوه های گوناگون، در به ثمر رسیدن این اثر نگارنده را یاری کردند، سپاسگزاری و قدردانی می شود و از خوانندگان عزیز درخواست می شود نظرات و پیشنهادات خود را برای رفع نارسایی ها و کمبود های موجود از طریق نشر دل نگار ارائه دهند.